

4 “ชาวอาข่าไม่สอนเรื่องเพศให้กับลูกหลาน เราไม่มีคำว่า “เพศ” ในภาษาของเราด้วยซ้ำไป...”

บ้านอินทพลัม เชียงราย

น.ส. หมียิ้ม แยกเปียง ชาวอาข่า นักเรียนชั้นม. 6 และ แกนนำอาสาสมัครโครงการ "เยาวชนชาติพันธุ์ จับเข่าคุยกันเรื่องเพศ" ของบ้านอินทพลัม จ.เชียงราย

"ชาวอาข่าไม่สอนเรื่องเพศให้กับลูกหลาน เราไม่มีคำว่า "เพศ" ในภาษาของเราด้วยซ้ำไป มีเพียงแค่ "หญิง" กับ "ชาย" เท่านั้น พ่อแม่ไม่พูดกับลูกเรื่องนี้เพราะคิดว่าพอโตขึ้นมีครอบครัวก็รู้เอง ความที่หนูเกิดมาในสังคมชาวอาข่า หนูจึงได้ซึมซับความเชื่อที่ว่า "เพศ" เป็นเรื่องที่สัพragกรเป็นเรื่องที่ไม่ควรนำมาพูด ยิ่งเป็นผู้หญิงแล้วยิ่งไม่ควร"

"เมื่อได้มาเรียนต่อในเมืองหนูพบว่าสิ่งแวดล้อมรอบตัวขัดกับความเชื่อของชาวเขาเรา หนูต้องมาอยู่หอพักนักเรียน ร้านสะดวกซื้อในเมืองมีทุกอย่างอนามัยขายอยู่ดาษดื่นและเปิดเผย คนวัยเดียวกันคงคู่เป็นแฟนแสดงความรักกันในที่สาธารณะ ที่อยู่ด้วยกันเป็นคู่ก็มี หนูรู้สึกสับสนระหว่างสิ่งที่วัฒนธรรมอาข่าได้ปลูกฝังกับสังคมเมืองที่เราเจอ อะไรคือเส้นแบ่งความถูกต้อง สวมควร-ไม่สวมควร หนูไม่กล้าเล่าหรือถามพ่อแม่ อีกทั้งท่านก็ทำงานอยู่อีกประเทศหนึ่ง เราได้เจอกันแค่ปีละ 2 ครั้ง หนูจึงไม่อยากพูดเรื่องที่ท่านฟังแล้วอาจไม่สบายใจ"

เรื่องเพศคุยได้

"ตอนแรกที่มาเข้าอบรมเรื่องสุขภาพอนามัยทางเพศ หนูรู้สึกเงินมากเพราะพ่อแม่เคยสอนว่าเรื่องเพศไม่ควรเอามาพูดกัน มันน่าอาย น่ารังเกียจ แต่หลังจากผ่านการอบรมของโครงการ "เยาวชนชาติพันธุ์ จับเข่าคุยกันเรื่องเพศ" หนูจึงเข้าใจว่าการศึกษาเรื่องเพศมิได้หมายถึงเพียงถึงการมีเพศสัมพันธ์ แต่ครอบคลุม

หลายเรื่องทั้งสุขภาพการป้องกันตัวเองจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การดูแลรักษาความสะอาดของร่างกายโดยเฉพาะอวัยวะเพศอย่างถูกต้อง การเปลี่ยนแปลงของร่างกายและสภาวะจิตใจเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น การปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ การป้องกันการคุมกำเนิดในแบบต่างๆ การรับมือกับอารมณ์ทางเพศ เช่น ถ้ารู้ว่าตัวเองหวั่นไหวหรืออยู่ในสถานการณ์เสี่ยง ควรเอาตัวออกจากสถานการณ์นั้น หรือเบี่ยงเบนความสนใจไปทำงานอดิเรกที่ตัวเองชอบ เช่น เล่นกีฬา วาดรูป ร้องเพลง เล่นดนตรี หรือร่วมกิจกรรมจิตอาสาเพื่อสังคม เป็นต้น"

"หนูอาสามาเป็นวิทยากรของโครงการฯ เพราะอยากช่วยกระจายความรู้ให้เพื่อนวัยรุ่นผู้หญิงมิได้ป้องกันตัว หนูได้นำน้องๆ เล่นเกมส์และสอนแบบตั้งคำถามให้วัยรุ่นได้คิดเช่น มีแฟนในวัยเรียนดีไหม? ถ้ามีแฟนจะเสียการเรียนไหม? ถ้าแฟนนอนอนด้วยจะปฏิเสธอย่างไร? ถ้าห้ามใจไม่ได้จะป้องกันการตั้งครรภ์อย่างไร? ถ้าพบว่าตัวเองตั้งครรภ์แล้วต้องทำอะไร? เป็นต้น"

รักรอได้

"ส่วนตัวแล้วหนูคิดว่าเรายังเรียนหนังสืออยู่ ยังใช้เงินพ่อแม่อย่าดีกว่า ถ้ายังไม่พร้อมทั้งร่างกายจิตใจและสถานะเศรษฐกิจ ควรเลื่อนการมีเพศสัมพันธ์ออกไปก่อน พ่อแม่หาเงินลำบากเพื่อเลี้ยงลูก ถ้าพลาดไปตั้งครครคนที่จะเสียใจมากที่สุดคือพ่อแม่ หนูโชคดีที่แฟนเข้าใจและเห็นตรงกัน เราเป็นชาวคริสต์

ทั้งคู่ศาสนาคริสต์ห้ามการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน เวลาไปช่วยเป็นวิทยากรถ้ารู้ว่าน้องๆ ที่มาฟังเป็นชาวคริสต์ทั้งหมด ก็จะอ้างถึงพระคัมภีร์ว่าอย่ามีอะไรกันก่อนสมรส พระเจ้าจะไม่ทรงพอพระทัย หนูคิดว่าชีวิตเป็นของเราเอง เราต้องรักตัวเองก่อน มีแฟนได้แต่ต้องอยู่ในขอบเขต ไม่จำเป็นต้องทุ่มหมดตัว เพราะแฟนก็คือแฟน ยังไม่ใช่สามี แม้ว่าผู้ชายคนนั้นจะบอกว่ารักเราขนาดไหนก็ตาม เราก็ต้องไม่ปล่อยใจตามใจเขาจนมากเกินไป ถ้าผู้ชายรักจริงเขาจะยอมรอได้"

เข้าใจรัก เข้าใจวัยรุ่น

"ก่อนหน้านี้หนูเคยไม่เข้าใจและดูถูกคนที่ท้องในวัยเรียน แต่หลังจากที่ได้อบรมและร่วมกิจกรรมของโครงการฯแล้ว หนูเข้าใจ เห็นใจและอยากช่วยเขา ไม่มีใครอยากให้เหตุการณ์ท้องไม่พร้อมเกิดขึ้น แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ต้องหาทางแก้ไข ไม่ต้องไปคิดฆ่าตัวตายหรือกินยาเพื่อทำแท้ง ส่วนใหญ่เกิดขึ้นเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไร้ใจผู้ชายมากเกินไปบ้าง หนูเรียนรู้ที่จะไม่ตัดสินคนจากสิ่งที่เราเห็นแต่เพียงภายนอก เอาใจเขามาใส่ใจเรา และปฏิบัติต่อเขาแบบเดียวกันกับที่เราต้องการได้รับการปฏิบัติ โดยนี้กว่าถ้าเราตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกันจะรู้สึกอย่างไร"

"หนูรู้สึกดีที่ได้เป็นผู้ให้ แบ่งปันความรู้ให้กับเพื่อนวัยเดียวกัน ทุกครั้งที่ได้พูดเตือนคนอื่น ก็เหมือนได้เตือนตัวเองไปด้วย ก่อนหน้านี้หนูไม่กล้าพูดเรื่องเพศเลยแม้กระทั่งต่อหน้าเพื่อนสนิท ต่อให้เป็นผู้หญิงก็เถอะ แต่ตอนนี้สามารถพูดเรื่องเพศต่อหน้าคนเป็นจำนวนมากได้ เพราะคิดว่าเป็นการแบ่งปันความรู้ หนูอยากบอกเพื่อนๆ วัยเดียวกันว่า ความรักเป็นสิ่งสวยงามแต่มันไม่ใช่ทั้งหมดของชีวิต ถ้ารักแท้คือการอยู่ดูแลกันตลอดชีวิต การรอแค้นนี้ถือว่าสั้นมาก"

โครงการ "เยาวชนชาติพันธุ์ จับเข่าคุยกันเรื่องเพศ" ขององค์การการกุศล บ้านพักสำหรับนักเรียนชาวเขา "บ้านอินทผลัม" ซึ่งให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยทางเพศแก่นักเรียนระดับมัธยม ตามบ้านพักสำหรับนักเรียนชาวเขาหลายแห่งใน จ.เชียงราย

กิจกรรม

- "รู้จักร่างกาย" ให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยของร่างกายและจิตใจเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น
- "เลือกข้าง" ให้ความรู้เกี่ยวกับโลกที่มีมากกว่าสองเพศ และยอมรับเพื่อนอย่างที่เขาเป็น
- เรียนรู้เรื่องสุขภาพอนามัยทางเพศ เช่น วิธีป้องกันการคุมกำเนิดแบบต่างๆ วิธีปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เป็นต้น
- จำลองสถานการณ์ "หนูไม่รู้ ผมไม่รู้" ซึ่งใช้จิตวิทยาความกลัว เพื่อให้เยาวชนได้สัมผัสว่าหากไม่มีการป้องกัน การตั้งครรภ์หรือพลาดแล้วปัญหาที่ต้องเผชิญตามมามีอะไรบ้าง โดยมีอาสาสมัครผู้หญิงสวมบทบาทเป็นวัยรุ่นตั้งครรภ์และอาสาสมัครผู้ชายเป็นนักเรียนที่ทำให้ท้อง ทั้งคู่ต้องพบกับแรงกดดันและคำตำหนิตีเดียวนจากผู้ร่วมกิจกรรมคนอื่นที่สวมบทบาทเป็นพ่อแม่ ครู เพื่อนนักเรียน เพื่อนบ้าน ผู้นำศาสนา ผู้จัดการหอพัก ฯลฯ โดยในตอนท้ายทุกคนช่วยกันคิดหาทางออกที่ดีที่สุด